

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Poštni
predal 290.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. maja 1931.

Posamezna številka 1:50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

Sklepi Mednarodnega socijalističnega ženskega komiteja.

Ženam vseh dežel!

Nedavno se je vršila v Pragi seja Mednarodnega ženskega komiteja Socijalistične delavske Internacije, ki je sklenila sklicati **četrti žensko konferenco** za 23. juli t. l. na Dunaj. Provizorični dnevni red vsebuje razpravo o sledečih predmetih: Žena v industriji in trgovini, v poljedelstvu in v gospodarstvu kot gospodinja in gospodinjska pomočnica. — Delovanje politične reakcije na svobodo žene. Ureditve ženske volilne pravice v raznih državah, koalicijske (združevalne) svobode žena, državljanstvo poročene žene in vprašanje materinstva.

Nadaljnji sklep se tiče organizacije mednarodne **ženske letne šole**, ki se bo vršila v belgijski visoki šoli v Uccelu (pri Bruslju) in bo trajala 10 dni.

Na seji je bila dalje soglasno sprejeta resolucija proti vsakemu poslabšanju **prepovedi nočnega dela**.

Žene ostro protestirajo proti **zatrju demokracije na Poljskem**.

Radi državljanstva poročene žene zahteva ženski komitet, da se pusti, da žena ob poroki z inozemcem sama odloča, oziroma izbira, ako želi državljanstvo soproga ali ne.

Kakor je to že nekaj let in smo tudi že poročale o tem v zadnji številki, bo tudi letos prirejen **Mednarodni ženski dan**, katerega propagandistično vrednost priznavajo povsod.

Roditeljska udruženja

Čehoslovaški soc. dem. minister šolstva Dérir je izdal 19. maja 1930 odlok, s katerim priporoča ustanavljanje roditeljskih udruženj. Ne gre tu le za narodne šole (osnovne in meščanske) nego tudi za srednje šole. Roditeljska udruženja niso neznane ustanove. Zlasti so se obnesle v Avstriji, kjer je pod vodstvom soc.

demokrata Glöckla postalo dunajsko šolstvo vzor šolstva v Srednji Evropi.

Čehoslovaško delavstvo je začelo veliko propagando za ta udruženja in tu prinašamo izvleček iz članka, ki ga je napisal v glasilu vzgojitelj D. T. J. Čsl. »Predvoju« B. Uher:

»Pri nas (to je v Čehoslovaški) so bila — dasi redko — ustanovljena takozvana »Društva prijateljev čsl. šole« in imajo svoja pravila in svoje članske prispevke. Ta društva obstojajo še nadalje in delujejo v naprednem duhu. Ravno v njih se je pridobilo skušnje, kako naj se organizirajo roditeljska društva in kako naj se v njih deluje. Dobro bo, ako naše sodruge opozorimo na vse možnosti, ki jim jih roditeljska udruženja nudijo. Naše Delavske telovadne enote kot vzgojno gibanje imajo celo dolžnost razpravljati o teh možnostih in koristiti s svojo pomočjo dobri stvari.

Kako nalogo ima roditeljsko udruženje ali društvo?

1. **Sodelovanje staršev z učitelji in učenci** se omogoči s stalnim zanimanjem staršev za delo v šoli. Vzgojitelji pa povedo staršem na njih vprašanja zelo mnogo o njihovih otrokih in nasvetovali jim bodo vzgojna sredstva.

2. **Seje, predavanja, razgovori, razstave** bodo povedali staršem o novem delu v šoli, pojasnili jim bodo pomen in naloge novih učnih predmetov v šoli, ki jih preje ni bilo (državljanstvo in vzgoja, vzgojna ročna dela). Nove načine (metode) poučevanja je treba tudi pojasniti staršem, da ne bi bili v zmoti. Sporna politična vprašanja seveda ne spadajo v šolo. Tako udruženje bi se razšlo in bi ne koristilo dobri stvari. Boljše najti zblížanje, kakor pa razpravljati o spornih stvareh.

3. Iz poznanja šolskega življenja nastane **pomoč staršev v socialnih ustanovah**. Tu je ogromno polje, ki je še skoraj popolnoma neobdelano. Spomnimo se le, koliko otrok danes gladuje, koliko jih je premalo prehranjenih ali oblečenih. Ako bodo učitelji ugotovili, koliko (otrok) gre zjutraj v šolo brez zajtrka, bodete o-

strmeli. Zunanji so cel dan brez tople hrane, domači hodijo brez malice. Prosjačijo pri bogatejših. In tega ne sme biti! Ali mora imeti že tudi otrok stalno pred očmi svojo revščino in mora pri vsaki priložnosti občutiti, da njegov oče nima dela? Kaj se mora že tudi otrok v šoli deliti na tabor sitih in lačnih? Dosežite sode drugi vsaj to, da **bodo lahko otroci v šoli dobivali hrano**. Vsaj mleko naj se jim preskrbi za malico. Roditeljsko udruženje naj pridobi pomoč občine, Rdečega križa, Masarykove lige proti tuberkulozi, Okrajnega skrbstva za mladino in pridobi naj tudi posameznike k podpori po njih moči. Priporočamo, da se razpravlja v udruženju tudi **vprašanje oblačenja otrok**. Sredstva se bodo že našla, treba je le odkrito in naravnost iskati. Bolestno vprašanje boljšega in slabšega suknjiča v šoli bi se dalo po udruženju vsaj malo rešiti. Tudi šolske potrebščine za vse otroke mora preskrbovati udruženje. Seveda s pomočjo občin.

4. **Zdravstvene ustanove** v šolah zahtevajo znatnega sodelovanja roditeljskih udruženj. Le za primer navajam, kaj bi se dalo lahko in brez velikih stroškov ustanoviti. — Je to na primer **mazanje tal z oljem proti prahu**. Razpravljajte o tem in vsak pameten človek vam da prav, da je to potrebna stvar, ako hočemo obvarovati zdravje otrok. Otroci požrejo na dan toliko prahu (saj jih vendar poznate divjake, kako tekajo), da škode ne popravi niti dolgo bivanje na svežem in zdravem zraku. **Preskrbeti in opremiti igrišča, urediti kopališča, popraviti blatno cesto iz šole** — predlogov in nasvetov k delovanju je zelo mnogo. Mnogokrat približuje domislek staršev, obljuba rokodelca, pomoč občinskega zastopstva načrte k bližnji realizaciji. **Preobujanje obutva** je le vprašanje dogovora mater, da sešijejo svojim ljubljencem domače čevlje ali kaj podobnega. Kako so tega potrebni zlasti zunanji otroci. **Vsak otrok naj ima svojo brisačo in milo. To se lahko preskrbi.**

5. Z izboljšanjem otroškega skrbstva v šoli v socialnem in zdravstvenem oziru se bo izboljšalo tudi **skrbstvo v rodbinah.**

6. Z obiskom staršev pri poučevanju (seveda po dogovoru z učiteljem, ki morajo o obisku vedeti prej) si bodo napravili starši tudi predstavo o težkem delu učitelja v šoli in mu bodo pomagali.

Sodrugom in sodružicam priporočamo, da dajo inicijativo k ustanovitvi roditeljskih združenj in glavno da bi se potrudili izboljšati socialne in zdravstvene ustanove v šolah. Gre se nam posebno za otroke, ki so tega najbolj potrebni, za otroke revnih in brezposelnih staršev. Ako se jim nudi neprijazen in nepravilen svetovni družabni red srečnega življenja doma, naj se počutijo srečne vsaj v šoli. Nasičeno telo se bo lažje učilo, da se ne bo pustilo potem v življenju tako lahko prodati. Delavsko gibanje je storilo že mnogo za osvoboditev otroka, ali končne pravice bodo dosegli šele otroci, ki še rastejo v šolah. Pomagajmo jim! Ne izpustimo nobene prilike, da bi jim ne dali vsega, kar moremo.

Otroci so bodočnost naroda in bodočnost delavskega razreda. Otroci so edino bogastvo in velika nada delavskega razreda.

Ničesar ni treba temu dodati. Matere, tudi pri nas, razmišljajte!

Cv. K.

V spomin boriteljicam za delavske in ženske pravice.

V zadnjem času je umrla cela vrsta žen, ki bi se jih moral naš list spomniti. Ker tega radi pomanjkanja prostora nismo storile sproti, bomo skušale izvršiti to svojo žalostno dolžnost danes.

Koncem avgusta lanskega leta je umrla v Chicagu vdova po znanem delavskem uredniku in pisatelju Jožetu Zavertniku — **Helena Zavertnikova**, roj. Reich iz Ljubljane. Umrla je točno eno leto po svojem možu. Zavertnikova je s svojim soprogom preživela vse selitve in preganjanja iz Trsta v Ljubljano, pa na Dunaj in končno v Chicago, kamor je dospela leta 1906 za svojim možem. Helena je z možem sodelovala, ga vzbodbujala in navduševala. Lahko se reče, da je bila v veliki meri Helena tista sila, ki je pomagala Jožetu Zavertniku, da je postal to, kar je bil. Rojena leta 1870 je zapustila 6 sinov in 1 hčerko.

30. novembra je umrla dalje tudi **Mary Jones**, znana po vsem svetu kot »Mather Jones« — **Mati Jones**,

Umrla je v bolnici v Marylandu pri Washingtonu. O Materi Jones smo že poročali lani, ko je dočakala 1. maja 1930 stoletnico svojega rojstva. Ta slavna žena je delovala 60 let v premnogih bojih za pravice ameriškega delavstva, predvsem rudarjev. Pokopana je bila z velikimi častmi na lastno željo med »njenimi dečki«, rudarskimi žrtvami, na pokopališču v Mt. Olivu v Illinoisu. Njeno življenje je tako zanimivo, da se bomo še ozrli na to delavsko mater.

Letos je preminula v Trstu mati umorjenega delavskega vodje in socialno demokratičnega poslanca v Italiji, **Giacoma Matteottija**. Vsi svetovni listi so zabeležili smrt te mučeniške žene, le v Italiji so fašisti sploh prepovedali pisati o smrti te žene. Slaba vest!

Nedavno je umrla v Franciji tudi mati borca in žrtve za mir, socialista **Jeana Jaurés**a, ki je padel od zločinske roke na predvečer svetovne vojne. To mater »miru« so počastili vsi svetovni listi s spominom na delo njenega sina, ki je dobro slutil grozoto vojne, ki se je leta 1914 bližala.

Še mnogo jih je! Ali za danes se spominjamo le teh, ki naj nam bodo simbol žena, vzgled boriteljic za svobodo in pravico. Žalostne obljublamo, da bomo hodile po njih potih in ohranile njih spomin svetel in jasen.

Cv. K.

Meščanski veljaki priznavajo prihod novega družabnega reda.

Pred kratkim je sloviti učenjak profesor Verner Sombart imel zanimivo predavanje v dunajskem radiu. Pod naslovom »Prehodna doba kapitalizma« je izvajal, da je kapitalizem iz svoje bujnosti prešel v dobo staranja in ovenelosti, torej v prehodno dobo. Kapitalizem ni več zmožen z dosedanjimi sredstvi najti pot iz sedanje krize. Sedanje človeštvo živi v pojemanju kapitalističnega in porajanja novega družabnega reda.

Toda ne samo učenjaki, temveč tudi bančniki uvidevajo hiranje kapitalizma.

Na letnem občnem zboru britsko-madžarske banke je povdarjal njen predsednik med drugim: »Na svetovnem trgu se opaža splošno nazadovanje konzuma. Število brezposelnih se ceni na 20 milijonov. Kapitalistično gospodarstvo ogroža tudi ruski boljševizem. Odločitev bo padla prihodnja leta. Ako se bodo evropske države zavedale solidarnosti svojih interesov, se bo našel izhod

iz te krize. Ako se bo pa nadaljevalo z medsebojnim oškodovanjem, grožnjami in vojnimi pripravami, tedaj bo pa nastopil konec ohranitve kapitalističnega reda. Tedaj se bo moral kapitalizem umakniti kolektivistično-socialističnemu družabnemu redu, ki bo uravnaval produkcijo mednarodnim potrebam primerno.

Mož, ki je to govoril na Madžarskem, ni kak boljševik, marveč grof Emerik Karoly, zet madžarskega vihovnega državnika. V nemškem listu »Katholische Kirchen-Zeitung« (kat. cerkv. list) piše profesor bogoslovja Josef Kemethofer: »Kje stoji zapisano, da ne bi imelo tudi delavno ljudstvo odločilno besedo v človeški družbi? Zamislimo se v ves socialistični pokret, ozrimo se nazaj in prepričali se bomo, da se je vse tako razvilo; pogledjmo si sedanjost in pogledjmo v bodočnost, pa se bomo prepričali o mnogoresničnem v socializmu. Kolikokrat čujemo besede meščanski družabni red in domovinski čut! Kako se more zahtevati od ljudstva domovinski čut, ako se mu krati izdatnost vsakdanjega kruha.

Kdor še ne vidi, da se poraja nov družabni in gospodarski red, ta je gotovo udarjen s slepoto. Tu ne pomagajo predavanja o upravičenosti privatne lastnine, o boljševizmu in podobnem. Vprašanje je samo, da li pride nov družabni red potom razvoja, kar bo mogoče le, ako se vsi zavedemo resnosti sedanjega časa in delujemo za popolno podružabljenje vseh dobrin. V nasprotnem slučaju nas pa prehití grozna socialna revolucija.

Tako govore nemški učenjaki, bančniki in veroučitelji. Po vsem teni ni povoda, da bi delavstvo ubupavalo, ako v tej splošni gospodarski krizi nosi najtežje breme, kakor vselej. Novi čas, nov družabni red, za katerega so se že naši predniki bojevali in doprinali težke žrtve, se poraja. Tudi žene se moramo medsebojno buditi in bodriti, da se bomo znale in mogle otresti zastarelih okov ter da bomo zmožne in vredne uživati in veseliti se boljših časov.

Papež in pouk o spolnih zadevah.

Minuli mesec je poslal rimski papež duhovščini okrožnico, v kateri prepoveduje poučevati mladino in otroke o spolnih zadevah. Tudi starši naj le v najskrajnejšem slučaju svojega otroka o teh zadevah pouče.

Skoraj neverjetno se nam zdi, da je to prepoved mogoč izdati človek, katerega imenujejo »pastirja vseh narodov« in kateremu so gotovo

znana vsa nešteta trpljenja, ki izvirajo iz nepoučenosti o spolnih zadevah.

Ob tej priliki ponovno pozivamo cenj. čitateljce, da razmišljajo: Koliko manj boleznih bi si n. pr. dekleta pridobile ob času dozorevanja, ako bi bile poučene o svojih spolnih organih in njihovih funkcijah.

Koliko manj nesrečnih, nezakoniskih mater in otrok bi tudi bilo. (Razume se, da njihovo nesrečo povzroča še sedaj veljavni predsodek o njihovi manjvrednosti in zakonito kratenje njihovih pravic.)

Ako bi bila mladina poučena o spolnem vprašanju, bi dekleta gotovo ne zapadla v tolikem številu prostitutici, kakor je žal danes še nesrečen slučaj.

Mladenci bi ne zapadli obojenjem, katerih posledice trpe morda vse življenje in ki jih vodijo v obup in blaznijo.

Tudi grozni in ostudni zločini so žal najčešče posledica nepoučenosti o spolnem vprašanju.

Ob takem razmišljanju se nam kaže še nešteto slučajev, ki vsi izvirajo iz nevednosti ali doznanja, ki ga mladina napravi na neprimeren način.

Zato nam bodi, neglede na razne pomisleke in prepovedi, zapoved: Da moramo svoje otroke in mladino o spolnih zadevah poučevati ob vsaki priliki, ki se nam nudi. Ne samo to, marveč terjati bomo morali od oblasti, da se poveri pouk šolskim zdravnikom za dečke in zdravnicam za deklice.

Spolno poučena mladina bo morala imeti tudi priliko, da se za slučaj, ko bi zapazila na sebi tozadevne abnormalnosti (nepravilnosti), zamore posvetovati s pristojnim zdravnikom, da tako odvrne od sebe zle posledice, ki iz te abnormalnosti nujno izvirajo.

Za ženski delavski šport.

Mednarodni ženski odsek Socijalistične delavske športne Internacionale je izdal svoje prvo letno poročilo za leto 1930. Ta odbor je bil ustanovljen leta 1929 na kongresu v Pragi in so v njem zastopane: Čehoslovaška — Praga, Čehoslovaška — Ustje, Finska, Belgija, Avstrija in Nemčija. Prvo delo tega odseka je bila prireditev mednarodnega tečaja za žensko telovadbo in gimnastiko na Delavski telovadni in športni šoli v Leipzigu, katere se je udeležilo 6 držav po 7 sodruživah in 4 sodrugih. Ta tečaj je tudi preštudiral in sestavil ženske olimpijske proste vaje in

pa obvezne vaje za olimpijadno orodno telovadbo.

Na razposlano vprašalno polo je odgovorilo od 24 držav le 13 in te so pokazale sledeče uspehe:

V Nemčiji je od 1.200.000 delavskih športnikov ženskega članstva 175.000 nad 14 let in 91.000 pod 14 let starega.

Ženskih članov ima:

Avstrija	56.000
Čehoslovaška — Praga	40.000
Čehoslovaška — Ustje	7.000
Švica	3.000
Belgija	1.150
Rumunska	1.000
Danska	1.000
Ogrska	500
Estonska	200
Amerika	100

Finska pa žal ni sporočila nikakih števil.

Sodelovanje žena je različno. V Avstriji, Nemčiji, Čehoslovaški — Pragi in Ustju ter Finski se žene živahno udeležujejo pri delu zvez in imajo vpliv in svoj glas do najvišjih korporacij zvez.

V Čehoslovaški — Praga, v Finski in Švici delujejo že samostojno telovadne načelnice.

Želji, da ustanove svoje lastne zvezne ženske odseke, so ugodile doslej: Nemčija, Avstrija, Čehoslovaška — Praga in Ustje, Finska in Švica.

Nekatere države izdajajo že lastne ženske liste ali ženske priloge k delavskim športnim listom in te urejajo deloma žene same.

Za pridobivanje žena k športu služijo ženske učne knjige, letaki in agitacijska literatura. Nekatere države prirejajo ženske telovadne tečaje in ženske vzgojiteljske tečaje. Nemčija ima poleg tega športni vefilm »Žena v delavskem športu«.

Žensko športno gibanje napreduje povsod. Ženska komisija ga bo podpirala in si je zato že stavila smerice. Navezala bo stike z vsemi delavskimi ženskimi organizacijami, izdajala letake, sestavila načrt in smerice za delo in pozvala vse delavske žene, da se ji pridružijo.

Predsednica komisije je Hilda Sucher iz Leipziga.

Tudi naše žene naj se zanimajo za šport in telesno vzgojo.

Za žene so najprimernejši športi: Telovadba, hazena, tenis, plavanje, smučanje, turistika itd.

Šport nudi zdravje delavskemu dekletu in ženi, šport krepi telo. Le z močnim telesom bo mogla delavska hčerka, delavska mladenka, žena in mater uspešno in dobro klu-

bovati vsem stiskam in potrebam, vsem težavam in naporom, ki jih nudi delo v tovarni, prodajalni, pisarni, doma, ki jih nudi gospodinjstvo in ki jih nudi sveti poklic žena — materinstvo. Le močna mati bo mogla dobro vzgojiti svojo deco in biti dobra soproga svojemu možu.

Pri nas se preveč pozablja na zdravje, naše žene preveč zanemarijo svoje telo, dasi vedo, da more biti le v zdravem telesu zdrava duša, le v zdravem telesu zdravo dete in le žena zdravega telesa more tudi srečno živeti.

Zavedajte se tega! Cv. K.

Nekoliko o suženjstvu žene v 19. stoletju.

Neverjetno in vse obsodbe vredno se nam zdi, ko čujemo o suženjskem stališču, ki ga zavzemajo žene pri kulturno zaostalih narodih.

Ako pa doznamo o stališču, kateremu je bila podvržena žena pri evropskih narodih, ki se ponašajo z visoko kulturo, razumevamo bolj, ki so ga vodile n. pr. angleške »sufražetke«. V knjigi »Der Bankrott der Ehe« (bankrot zakona), spisal V. T. Calverton, čitamo med drugim tudi o položaju angleške žene koncem 19. stoletja. Še v letu 1884, torej še pred 47 leti, so časopisi poročali o prodaji žen, in sicer poimensko in po ceni, ki se je gibala med 25 guinejami in ¼ litrom pive.

Jeafferson poroča o skopih očeti, ki so jo razveljavili, ako jim je kdo drugi ponudil višjo vsoto za brhko hčer.

Tudi v časopisih so ponujali ženske v nakup. V nekem dublinskem listu so ponujali ženske v nakup pod vablјivim naslovom »Priložnostni nakup«. Bilo je v navadi, da je mož svojo ženo z vrvjo okoli vratu odvedel na trg na prodaj. Pri prodaji so bile navzoče priče, da so kupčijo potrdile in sodni pisar je določil davek na to kupčijo. Žene, ki so z vrvjo okoli vratu (kakor vodi kmet kravo) vodili, so bile vsakdanji pojav. Smithfield, trg sredi Londona, kjer so nekdanj izvrševali smrtno obsodbo in je bil pozneje uporabljen za živinski trg, je bil znan tudi za take kupčije.

Značilna za javno prodajo žen je pa notica, ki jo je 22. julija 1797 prinesel londonski list »Times«: »Nekateri pisatelji vidijo v višji oceni lepega spola kot siguren napredek civilizacije. Smithfield (živinski trg) se sme ponašati, da mnogo pripomore k napredku teh finih šeg. Na trgu so porasle cene ženam od pol na 3 in pol guineje.«

Tudi cerkev ni bila prosta takih kupcij. Leta 1790 je bila neka žena, ki jo je mož zapustil in je ostala v breme cerkveni občini, prodana na trgu za 2 šilinga. V kupno ceno je bil vedno vračunan tudi izdatek za vrv. Neki kmet je svojo ženo prodal, ne oziraje se na zakonite predpise in bil opozorjen, da kupčija ni pravo veljavna. Šel je 7 angleških milj daleč do svoje prejšnje žene, ji privezal vrv na vrata in jo gnal zopet na prodaj ter jo pravnoveljavno prodal za pol krone (2 in pol nem. marke). Od oblasti mu je bil naložen davek, in sicer ravno tako, kakor pri kupčiji živine.

V svetu se je za ženo že mnogo spremenilo na bolje. Toda pravo človeško vrednost bo žena dosegla le v boljšem in pravičnejšem družabnem redu, o katerem poročamo na drugem mestu tega lista.

Moški, ki je bil ženska. Jurij Turek je bil pred 38 leti v Prahovitzu na Češkem kot deklica rojen in krščen na ime Roza. Še kot 18 letni je bil dekle, toda občutil je prav posebno nagnjenja do ženskega spola, kar pri normalno razvitih dekletih teh let ni običaj. Zdravniki so mu svetovali, da naj nosi moška oblačila, ker se je njegov spol popolnoma spremenil. Ona, ali bolje on, se je tega branil, toda oblasti so ga proglasile za moškega in ga imenovali Jurij. Pri voj. naboru je bil radi prevelike teže, 190 kg, od voj. službe oproščen. A sedaj se Jurij Turek ženi.

Za porodnišnico na Jesenicah.

Ko dobi delavska družina prirastek oz. novorojenčka, takrat se stanovanjska in splošna beda našega delavstva še očitneje pokaže kakor sicer. Mnoge družine imajo samo en stanovanjski prostor za vse, sicer pa tudi, ako imajo kuhinjo posebej, je še vedno težko porodnici, ko nima miru, da bi se odpočila po prestanem trpljenju. Tudi postrežbe, katere je porodnica nujno potrebna, da si okrepi sebi in detetu, delavska žena v svojem domu ne more biti deležna, kakor je to potrebno. Zato prav mnoge žene-matere v tem času zbole in se boleznijo daljšo dobo ne morejo znebiti. Žal pa premnoge tudi ležejo v prerani grob, kar bedo delavskih družin, zlasti pa otrok še znova in znatno povečuje.

Da se to prepreči, je Zveza delavskih žen in deklet na Jesenicah sklicala za 3. in 12. marca sestanek

za članice in žene članov OUZD, Bratovske skladnice in Kranjske industrijske družbe.

Sestanek je bil dobro obiskan in so vse udeleženke sprejele naslednjo resolucijo:

Delavske žene in zaposlene delavke-članice so na svojem zborovanju dne 12. marca v Delavskem domu na Savi, zbrane iz Save, Javornika in Dobrave ob 20. uri, razpravljale o materinstvu in o žalostnih razmerah delavskih žensk-mater s posebnim ozirom na porodnice ter so sklenile predlagati krajevnemu odboru Bratovske skladnice Kranjske industrijske družbe, da naj bi podvzel akcijo za ureditev porodnišnice v bolnici in ako s sedanjimi prostori to ni mogoče, tedaj naj se omogoči prizidek k sedanji bolnici Bratovske skladnice KID, in sicer po potrebi, katero naslovljeni urad najbolje pozna, koliko porodnic je letno od članov Bratovske skladnice KID.

Svojo vlogo utemeljujemo posebno iz vidika slabih stanovanjskih razmer, kakor tudi z dejstvom, da bi se tako mnogo boleznih porodnic preprečilo, nepobitno pa tudi mnogim otrokom v najnežnejši dobi po porodu očuvalo zdrav razvoj, posebno pa bi se s tem tudi praktično očuvala potrebna moralnost v družini.

V pričakovanju, da bo ta predlog našel praktični odmev in naklonjenje rešitve, beležimo

z odličnim spoštovanjem

Helena Zugwitz,

t. č. predsednica.

Potisek Hermina,

t. č. tajnica.

Poziv!

Današnji številki »Ženskega lista« smo priložile poštne položnice ter naprošamo vse članice, da se istih poslužijo za nakazovanje članarine. Ker je z današnjim dnem ukinjeno kasiranje na domu proti članskim markicam, naj v bodoče velja za dokaz plačanih prispevkov odrezek poštne položnice. *Pričakujemo, da bodo vse ljubljanske članice gorenje upoštevale ter poravnale vse morebitne zaostale prispevke oz. naročnino.

Uprava.

Umrla je vdova železničarja Jakoba Uršiča v Ljubljani, Ljudmila Uršič. Pokojnica je bila članica ženske organizacije in naša naročnica. Kakor nje umrli soprog, tako je tudi ona sodelovala v delavskem gibanju. Pogreb je bil v sredo. Pokoj pokojnici!

O mamici.

Za Materinski dan je izšel v glasilu čl. Del. tel. enot »Předroja« sledeči nagovor na učenke od M. Jedličkove, ki sem ga priredil in katerega naj dajo matere prečitati svojim otrokom, Cv. K.

Ljubi otroci!

Po dolgi zimski dobi se smeje na nas zopet pomladno majsko solnce in vabi vas v gozd, na polja in na loke. Mamijo vas tja tudi že razviti pomladni cvetovi. Morda jih imate zato tako rade, ker ste tudi ve taki drobni cvetovi človeškega življenja. Saj imate z njimi toliko skupnega. Oni se vesele enako kakor ve toplote in zarje dragega solnca.

Vsaka ta cvetica tiči trdno s korenino v zemlji, svoji materi in hraniteljici, k njej se sklanja pri močnejšem vetju vetra, ona jim je opora in obramba. Tudi ve imate tako zavetje in oporo, h kateri se zatekate za pomoč in obrambo vedno, kadar jih potrebujete.

Je to vaša mamica, ki vam je dala življenje. Ona vas je ujekala v svojem naročju, ko ste bile tako nežne in slabotne, kakor nežni poganjki rastlin, ki vzklijejo na pomlad v zemlji. Bile ste majhni, neumni otroci, znale niste niti govoriti, niti sedeti, niti same jesti, in brez materinske skrbi bi poginile ravno tako, kakor pogine cvetica iztrgana iz zemlje.

Mamica vas je oskrbovala, hranila, varovala. Veselila se je vašega prvega nasmeha, učila vas je prvih korakov, prvih besed in prvih iger. Njeno krilo je bilo zatočišče pri vsaki nevarnosti še dolgo po tem, ko ste se naučile postaviti se na lastne noge. Mamica vas je oskrbovala v boleznih in nobena od vas ne izračuna teh ur, katere je prebila v nočeh brez spanja pri vaši posteljici. In koliko je za vas našivala, napravala, nakuhalo, koliko se je v celi dobi vašega življenja nadelala. A vaše delavske mamice se ne trudijo za vas samo doma, ampak često odhajajo še za službo na polje, v tovarne, delavnice, da bi vas pomagale hraniti. In vse to prestanejo zato, ker jih sili k temu velika ljubezen do vas. Pri vseh svojih skrbih ima mamica še dovolj časa, da se vam je nasmejala, se poigrala z vami, vodila vas je k dobremu in poučevala vas je. Od nje ste se naučile prvih pesmic, ona je vzgajala vaš otroški razum.

Sedaj ste že pustile mamičino krilo, doraščate in se učite samostojnosti. Ali mamičina skrb za vas je vedno enaka, da, njene skrbi še naraščajo z vašim razvojem. Vaše potrebe se

večajo; pa bodi to jed, obleka ali šolske potrebščine, vse, kar potrebujete, zahtevate od mamice. Njej zaupate svoje drobne skrbi, mamica vam svetuje, vas tolaži, vam pomaga, vas opominja. »Mamičina roka, četudi tepe, je mehka,« pravi naš pregovor in govori resnico. In ta kazni iz materinih rok je vodena od njene ljubezni do vas. Vsaka kazni, vsako karanje jo boli bolj, kakor vas, a kaznuje le tedaj, ako prigovarjanje ne pomaga.

Vsakdo, ki vrši kako delo, ga vrši za nekako plačilo ali nagrado. Tudi ve čisto čakate na nagrado, ako doma kaj pomagate mamici. Ali kakšno nagrado pa čaka mamica od vas za vse, kar dela za vas? Mar denarja? Izračunajte, kaj bi ji morale plačati za delo v vseh teh letih od vašega rojstva, dokler niste odrasle. Na mamico se tu ne razteza osemurni delovni čas. Šiva za vas, popravlja, pere, lika čisto do pozne noči. In vse te njene skrbi, brige in ljubezen se ne dajo plačati z denarjem. In mamica ne zahteva niti denarja niti zlata. Dela za vas iz čiste ljubezni. Dovolj velika nagrada ji bo, ako boste dorastle v dobre in plemenite ljudi in ji boste poplačale z enako ljubeznijo.

To ljubezen ji lahko dokažete vsakega dne s tem, da boste mamici prijazno pomagale pri delu, da boste marljive in dobre. In te dni morete posebno dokazati mamici svojo hvaležnost in ljubezen. V maju je vedno posvečen en dan našim mamici. Je to praznik mater. Prvi maj je praznik dela in resnično je celi maj s svojim gibanjem v prirodi slika dela. In v tem krasnem mesecu dela in ljubezni je posvečen tudi en dan našim mamici, tem delavnicam, ki z ljubeznijo delajo za svoje otroke. Stopite tega dne vsaka k svoji mamici s šopkom cvetja v roki in z odkritosrčno čestitko na ustnicah, in povejte ji, kako jo imate rade.

Naši pesniki so napisali mnogo krasnega o mamici. Najbolj iz srca nam govori Neruda, ki pravi o svoji mamici:

»Zato mi je draga takó,
mila moja mamica,
ker tako je majčkena,
ker je taka revica.«

Tudi naše mamice so revne na denarju in premoženju, a njih srca so bogata ljubezni, ki jih ni mogoče nagraditi z bogastvom celega sveta.

Spoštujte svojo mamico in poplačajte ji z enako mero.

Prisedil Cv. K.

Španija — republika.

Tudi nam delavskim ženam je nekoliko znana Španija. Ako že ne iz šolskega pouka, pa iz čtiva in slikanja o bikoborbah, ki so se tam še današnje čase vršile in o grozodejstvih, ki jih je tam vršila sveta inkvizicija. Španija je bila doslej kraljevina, a od leta 1923 ji je bil pravi vladar poleg kralja Alfonza Primo de Riveria, tako kakor Mussolini v Italiji. Dne 12. aprila so se vršile občinske volitve, s katerimi je ljudstvo odločno izreklo svojo voljo. Z veliko večino so zmagali republikanci in socialisti, tako da je bil kralj Alfonz primoran se umakniti. Vlado so prevzeli republikanci, od katerih je bilo mnogo pod prejšnjim režimom preganjanih in vrženih v ječo. Socialist Caballero je bil iz ječe, kamor ga je zaprl prejšnji režim, pozvan tudi v vladu kot minister dela.

Značilno za domoljubje in rodoljubje kapitala je, da beži v inozemstvo s svojim premoženjem. Tudi kraljevska rodbina je spravila svoje zaklade in dragocenosti v petih vagonih na Poljsko.

Republikanska vlada je sklenila, da se porabi dohodke kraljeve civilne liste za podporo brezposelnih.

Počitniško letovanje otrok.

Na seji Strokovne komisije, ki se je vršila dne 21. t. m., se je razpravljalo tudi o organiziranju počitniškega letovanja otrok članov in članic strokovnih organizacij in Zveze delavskih žen in deklet. K tej seji so bile povabljene tudi zastopnice Zveze delavskih žen in deklet.

Pozivamo! Priglasite svoje otroke, katere nameravate poslati na letovanje! Kakor kaže, bo morda tozadevne prispevke mogoče nekoliko znižati.

Otroška knjižica.

Pred kratkim časom je izšla zabavna knjižica za otroke, ki ima mnogo ljubkega; toda za prihodnje take izdaje bi želeli, da ne bi vsebovale ilustracij in čtiva z morilnim in mučilnim orožjem in orodjem. To lahko slabo vpliva na mlado dušo.

Neporočene žene v Evropi. Po računih londonskega statističnega urada se nahaja v Evropi okrog 19 milijonov neomženih žena. Na prvem mestu med evropskimi državami je v tem oziru Nemčija, za katero je izračunal urad 16% več žen kot

moških. Za Rusijo te številke niso mogle biti radi nenavadnih zakonskih razmer v tej državi izračunane. Tu je okrog 4 milijone več žena. Še celo mala Češkoslovaška ima lep prebitek na ženah za 1½ milijona.

Iz statistike vojnih grozot.

Skupna vsota na vseh bojnih poljih zadnje svetovne vojne padlih mož znaša 12,990.570. Ako si hočemo vidno predočiti pojmo tega števila, si predstavljajmo, da korakajo okostnjaki teh padlih mož mimo našega okna. Ako bi šla mimo vsako sekundo dva okostnjaka, torej vsako uro 7200 mož, bi morali 72 dni, oziroma 2 in pol meseca noč in dan neprestano gledati to grozno parado. Kdo si more predstavljati vse srčno gorje, ki ga je povzročilo to krvoločno in zločinsko klanje? Kdo more prešteti in izmeriti solze, ki so bile izplakane za njimi?

Kako naj si predočimo statistiko invalidov in onih, ki so si v vojni nakopali mukepolne bolezni? Dalje onih otrok, ki so vsled pomanjkanja primerne in zadostne oskrbe in vzgoje zapadli boleznim, hiranju in zločinstvu? O trpljenju žen pa niti ne govorimo.

Iz procesa proti morilcu Kürtenu.

Pred dobrim letom je zlasti Nemčijo razburjalo dejstvo, da je neznanec moril in davil žene in deklice. Po dolgem iskanju se je policiji vendar posrečilo prijeti pravega zločinca v osebi P. Kürtena iz Düsseldorfa, kjer je povečini svoje zločine izvršil.

Dne 13. aprila t. l. se je pričela porotna obravnava proti njemu. Javnost je bila od obravnave izključena, prisostvovalo je pa okrog 40 zdravnikov, pedagogov, juristov, policijskih uradnikov in novinarjev.

Nas zanima samo vprašanje, kako je Kürten mogel postati tako krvoločni zločinec. V poteku obravnave je na podlagi njegovih lastnih izjav dognano, da je vse zločine izvršil premišljeno in da se je ob njih naslajal.

Na vprašanje predsednika sodišča, kako je mogel tako globoko pasti, je Kürten odgovoril: »Precejšen del mojega naslajanja je podedovan. Primeri, ki sem jih videl doma, niso name najboljše vplivali. Že v zgodnji mladosti sem bil priča, kako je oče grdo ravnal z materjo. Stanovali smo v najsiriromašnejših stanovanjih, kjer se marsikaj vidi. Nek sorodnik, ki je

stanoval pri nas, je pobijal pse in me ne učil, kako se to napravi in sem mu pomagal. Bilo nas je 10 otrok. Spali smo v treh posteljah skupaj. Moj oče je bil pijanec in je bil tudi večkrat zaprt; z materjo je grdo ravnal. Bil sem večkrat priča, kako je moj oče z mojo sestro zagrešil krvoskrunstvo. Pozneje sem poskušal to s sestro tudi sam. Ko sem kot 9 letni deček pahnul nekega dečka v vodo, da je utonil in so ga mrtvega potegnili iz vode in nesli domov, sem šel za njim, da sem videl mrličev obraz. Od tedaj me je bilo strah teme. Ko pa me je oče nekoč za kazen zaprl v klet, sem ta strah premagal.

Priča, ki je poznala Kürtenovo mater, je izpovedala, da je bila pridna in dostojna žena. Pomagala je vzdrževati družino s pranjem in likanjem.

Kürten je bil obtožen radi 72 zločinov, med drugim je tudi požgal.

Obsojen je bil po tej obravnavi 9 krat na smrt (a življenje ima samo eno), na 15 let prisilnega dela in na trajno izgubo vseh državljskih pravic.

Kakšne izjave so podali psihiatri o njem?

Profesor dr. Stoli je dejal: Kürten ne kaže nobenega znaka motnje. Njegovo mišljenje ni abnormno. V domišljiji si predstavlja slike, česar so v splošnem zmožni le umetniki. Je popolnoma zdrav. Pogon njegovih dejanj je v abnormni seksualnosti. Kürten je dedno obremenjen. To kaže razpredelnica njegovih prednikov. Njegov oče je bil pijanec in nasilnež. Takšni so bili tudi Kürtenovi dedi. Tudi v ostali rodbini so nasilneži in pijanci. Kürten je sadist, toda temu notranjemu nagonu bi se bil lahko odtegnil z močno voljo. Med normalnimi in perversnimi nagoni ni nikake razlike. Poleg tega pa je Kürten zelo čeden in inteligenčen človek.

To je torej kratek izvleček iz tega procesa. Podajamo ga, ker tako nazorno kaže nevzdržnost današnjih družinskih razmer, ki žal vladajo po vsem civiliziranem svetu.

Kürten s svojimi izjavami ne obtožuje samo samega sebe, marveč tudi sedanjí družabni red.

Ob čitanju njegovih izjav se spominjam na boj evgenikov, ki priporočajo prerojenje in izboljšanje človeštva s pomočjo evgeničnih spoznavanj in priporočil. Ako bi bilo to v današnji družbi že uveljavljeno, bi ne bilo mogoče, da bi se rodili otroci s tako usodnimi obremenitvami. Tudi se dokazuje upravičenost upora na-

pram onim, ki zapovedujejo rojenje brez pomisleka.

V Kürtenovih navedbah se nazorno kažejo slabi vplivi otrokove okolice na bodočega človeka. Dokazuje se nemoč dobre žene, ki je pod oblastjo tiranije moža-pijanca in nasilneža. Kaže tudi zle posledice slabih stanovanj.

Tudi izjave psihiatrov o prirojeni inteligenci Kürtena in njegovi močni volji nam izzivajo izvajanja.

Ako bi človeštvo imelo uveljavljeno evidenco kakovosti novorojenčev in bi na podlagi iste usmerili njihovo vzgojo, bi se dalo tudi mnogo gorja preprečiti.

Dokler se pa merodajni faktorji ne bodo odločili reformirati življenja v tem pravcu, bo pa naloga posameznikov, da segajo po dosegljivi samopomoči.

K temu smo poklicane zlasti matere. Najsvetejša naloga naj nam bo, da se vedno znova zatopimo v razmišljanje naših dolžnosti, ki jih imamo do svojih morebitnih potomcev.

Odvračajmo od naših otrok vse slabe vplive, skrbimo za njihov zdrav telesni in duševni razvoj!

Organizirane smo, zato skrbimo tudi organizirano za zdrav razvoj vse proletarske mladine, ki vsled današnjih razmer najbolj trpi in ki bo nositeljica bodočnosti.

Dajmo otrokom solnca in zraka!

Protituberkulozni dnevi.

Kakor lansko leto, priredi tudi letos protituberkulozne lige in antituberkulozni dispanzerji po vsej državi v dneh od 1. do 6. maja protituberkulozne dneve z geslom: Dajmo otrokom solnca in zraka! Namen teh dnevov je živahno pospeševanje vsesplošnega boja proti najhujši socialni bolezni, jetiki.

Dajmo otrokom solnca in zraka: pod tem geslom naj prirede vsa kulturna, humanitarna, prosvetna in zdravstvena društva protituberkulozne dneve. Pod tem geslom naj se prvomajski dnevi posvete zbiranju sredstev za organiziranje počitniških kolonij ob morju, v planinah, v čistem gozdnem zraku. Ako bo privatna inicijativa pridno na delu, ji bodo brezdvomno priskočile na pomoč tudi občine in javne zdravstvene ustanove.

Vsakoletni protituberkulozni dnevi naj imajo namen pouka, vzgoje s predavanji, slikami in filmi.

Poleg vsega je treba vedno še znova tudi pouka. Predpisi glede čuvanja pred okužitvijo v javnih prostorih se površno izpolnjujejo. Poplujvana tla, zakajeno ozračje, to je vse nekaj navadnega. Na vlaku si moraš v oddelku za nekadilce zrak brez škodljivega dima šele priboriti. Gostilne, pivnice, ki so dostikrat pravo leglo vsemogočih kužnih bacilov, rastejo nove iz tal. Tudi v privatnih stanovanjih, čeprav skromnih, bi bilo mogoče mnogokrat urediti zdravejše bivanje.

Težke in množične so žrtve, ki jih vsako leto zahteva jetika.

Ob priliki letošnjih protituberkuloznih dni naj vsak pomaga in sodeluje za cilj:

»Dajmo otrokom solnca in zraka!«

Osrednja protituberkulozna liga v Ljubljani.

Razne informacije za dunajsko olimpiado.

Vsi, ki plačajo Din 70.— prijavnine za II. mednarodno delavsko olimpiado na Dunaju, bodo dobili brezplačno tudi olimpijski znak in posebno knjižico, ki bo vsebovala program vseh olimpijskih prirediteljev in vsa navodila, ki jih potrebuje tujec za orientacijo po Dunaju. Za druge bo stala knjižica Din 14.—

Stanovanja. Kakor smo že javili, je v prijavnini Din 70.— plačano že tudi skupno stanovanje. Kdor misli stanovati pri sorodnikih ali znancih, mora prav tako plačati Din 70.— in nam javiti, pri kom misli stanovati. Kajti dunajski olimpijski odbor mora vedeti to, ker so vsa stanovanja za olimpijske dneve pod njegovo evidenco. O tem so vsi Dunajčani obveščeni. **Za otroke** in za one, ki mislijo stanovati v hotelu, znaša prijavlina samo Din 35.—. Plačati pa morajo posebej hotel. **Hotelske postelje** v sobah z več posteljami stanejo 5.30 šilingov (Din 42.—), v sobah z eno posteljo pa 7 do 12 šilingov (56.— do 96.— Din) za noč in osebo. Vsakdo naj torej natančno javi nam, kje misli stanovati. Ker moramo za hotel vnaprej poslati denar, naj nam vsakdo, ki misli na hotel, obenem s prijavnino pošlje po gornjih cenah denar za toliko noči, kolikor jih misli prepati na Dunaju. Vedite, da bo tedaj na Dunaju več stotisoč tujcev in da se brez predhodne prijave ne bo dobilo nobene hotelske postelje. — Za starejše sodruge in sodružice, ki to žele (naj povedo v prijavi), bomo preskrbeli **privatna stanovanja**. Privatno stanovanje je tudi že plačano v prijavnini Din 70.—.

Važno navodilo za prijave. Datum prijave smo preložili v sporazumu z Dunajem na 1. maj. To je prav zadnji dan prijave. Vsakdo naj nam javi: svoje ime in priimek, poklic, katere organizacije je član in koliko časa, kako stanovanje želi in za koliko dni. Če ne pošlje obenem Din 70.—, naj nam obenem sporoči, ali naj mu mi pošljemo **poštno položnico**, po kateri bo poslal prijavnino in denar za hotel, kdor misli stanovati v hotelu. Na Dunaj bomo prijavi vsakega šele potem, ko prejmemo od njega ta denarni znesek.